

ПЕРСПЕКТИВА ТРАНСФОРМАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ХУДОЖНЬО-ПРОМИСЛОВИХ МУЗЕЇВ ХІХ СТ. У ВІРТУАЛЬНІ МУЗЕЇ ДЛЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ ХХІ СТ.

Вдовченко Віктор,

доктор філософії в галузі дизайну, професор,
старший науковий співробітник відділу технологічної освіти,
Інститут педагогіки
Національної академії педагогічних наук України,
м. Київ

e-mail: v_vdovchenko@ukr.net

Сучасна вітчизняна художньо-проектна освіта 20-х рр. ХХІ ст. бере початок від художньо-промислової освіти кін. ХІХ – поч. ХХ ст. – художньо-промислових шкіл Харкова, Львова, Києва та Одеси, є продовженням дизайн-освіти кін. ХХ – поч. ХХІ ст., нині є складовою технологічної освіти у загальноосвітній школі. Означені художньо-промислові школи засновані на базі художньо-промислових та промислових музеїв. Розуміння динаміки і змісту трансформації назв і процесів художньо-проектної складової від ремісничого та промислового виробництва знаходиться в планомірному, системному полі тлумачення історичних подій та документів. Зокрема, художньо-промислові школи: Харківська, Київська, Одеська засновані від Російської імперії (Східна Європа), із базовим закладом Петербурзька Академія мистецтв (Імператорська академія мистецтв); Львівська – від Австро-Угорської імперії (Західна Європа), із Віденської художньо-промислової школи. Повернутися до історичних витоків потребує нинішня нагальна проблема некоректної підміни понять із-за їх непрофесійного тлумачення, а тому і віднесення їх до не відповідних категорій. Візуалізація в дизайні (художньому проектуванні) бере початок із рисувальних шкіл у Харкові, Львові, Києві, Одесі, з яких учні йшли на навчання до художніх навчальних закладів образот-

ворчого спрямування, художньо-промислових дизайнерського спрямування (відповідно до сучасної термінології), а також до технічних, технологічних установ інженерного, архітектурного та будівельного спрямування.

Для вступу до вищих навчальних закладів дизайнерського спрямування і нині абітурієнт повинен мати достатню художню підготовку з візуалізації, наявність документа про навчання в художній школі, школі мистецтв. Дивує, що вчителі, методисти образотворчого мистецтва і навіть науковці сфери мистецтва, а інколи і техніки та технологій відносять дизайн до сфери мистецтва. Дизайн є першим художнім етапом розробки проекту дизайнером (у радянський час – художником-конструктором), слідом за яким розробляється технічний проєкт інженером-конструктором, а тільки потім розробляється інженером-технологом технологія виготовлення серійного виробу для тиражування. В образотворчому мистецтві розглядаються тільки результати дизайнерських розробок за їх естетичними і художніми характеристиками і не навчають дизайнерському проєктуванню в колірно-графічному проєкті, в моделі або макеті із матеріалів. Навіть те ж радянське визначення – художник-конструктор (нині – дизайнер) свідчить про виробничу сферу, а не про мистецьку – образотворчу. Тільки після усунення означеної суперечності в підміні понять, ми зможемо повернути дизайн до належної для нього категорії сфери матеріального виробництва.

Доволі авторитетним аргументуванням вищеозначеного є змістова характеристика художньо-промислових музеїв, художньо-промислових шкіл, технікумів, інститутів (нині – академії). Пропонуємо в таблиці 1 енциклопедичні визначення художньо-промислових та промислових музеїв України, які особливо актуальні в сучасних умовах дистанційного та змішаного навчання у технологічній освіті. Комп'ютерна епоха надає майже фантастичні умови для відвідання віртуальних музеїв через мережу інтернет з допомогою персонального комп'ютера, мультимедійної дошки, планшета, смартфона. Звертаємо увагу іще на одну особливість змісту статей – вони розкривають художньо-промисловий напрям як культурно значимий, а не обмежено –

виробничий. Ось чому в означених музеях багато археологічних, етнографічних і мистецьких, загальнокультурних артефактів.

Таблиця 1

Художньо-промислові, промислові музеї України

Харківський художньо-промисловий музей

Перший в Україні і один із перших у Рос. імперії міськ. публічних музеїв. Засн. з ініціативи письменника і громад. діяча Г. Данилевського зусиллями місц. інтелігенції за сприяння Харк. міськ. думи, яка виділила закладу приміщення і взяла на себе його часткове фінансування. Ідея організації харк. міськ. музею знайшла підтримку Імператорської академії мистецтв, при якій було створено Комісію по влаштуванню музеїв у провінційних містах, та мін-ства імп. двору Рос. імперії. Відкр. музею відбулося 14 груд. 1886 одночасно з організацією академ. пересувної виставки, після закінчення якої новоутвореному закладу були подаровані 36 картин, 22 скульптури і колекція орнаментів, що склало основу його худ. відділу. Згідно із затвердженням 1892 статутом музей ставив собі за мету «сприяти худ. розвиткові й худ.-пром. освіті місц. населення». 1914 його зібрання включало вже 229 пам'яток мистецтва – тв. живопису, графіки, скульптури, зразків порцеляни. При музеї було відкрито худ. школу, яка згодом отримала статус училища. 1896 за активної участі професорів Харк. ун-ту, передусім проф. А. Краснова, був утв. найбільший відділ музею – етнографічний. Його основу склали експонати ун-тської виставки, привезені цим ученим із подорожей країнами Далекого Сходу. Пізніше до складу етнограф. збірки увійшли матеріали, передані мін-ством держ. маєтностей Рос. імперії (гончарний посуд), та вироби укр. ремісників Харківщини (плахти, килими, рушники, головні убори, колекція писанок тощо), подаровані музею проф. І. Сокальським і М. Сумцовим. Наприкінці 19 ст. відділ налічував вже близько 1 тис. пам'яток. За багатством та різноманітністю колекцій він здобув заслужену славу одного із кращих серед етнограф. зібрань міськ. музеїв Рос. імперії. На поч. 20 ст. значну роль у розбудові та поповненні експозиції музею відіграв Д. Багалій, завдяки сприянню якого до фондів цього закладу надійшли твори відомих рос. митців (І. Рєпіна, В. Поленова, В. Маковського та ін.), надзвичайно цінна колекція картин та етюдів С. Васильківського й інші пам'ятки. Учений розробив план поповнення і подальшої розбудови музею, виступив з ініціативою організації відділу «Старий Харків»,

значну частину якого склали матеріали з його власної колекції. Очолоючи музейну комісію, Д. Багалій зробив вагомий внесок у перетворення Харк. міськ. музею на значний іст.-культ. центр Слобожанщини. 1920 зібрання цього закладу перейшло до складу Музею Слобідської України ім. Г. Сковороди (нині Харк. іст. музей ім. М.Ф. Сумцова), понад 25 тв. живопису зберігаються в Харк. худ. музеї. [1, с. 360]

Київський художньо-промисловий і науковий музей

Ідею засн. в Києві істор., археол. й етногр. музею висунуло 1880 Київ. тов-во грамотності. Однак ця ініціатива не була підтримана місц. владою. Питання про крайовий музей у Києві знову було порушено 1888 гуртком київ. учених та громад. діячів у складі В. Антоновича, О. Лазаревського, О. Лашкевича, П. і Ф. Лебединцевих, А. Прахова, Б. Пясецького, М. і Ф. Терещенків, Л. Бродського. Проте і цього разу царська адміністрація з остраху українофільства загальмувала його позитивне вирішення. Лише 1894 при Київ., Подільському і Волин. генерал-губернаторові було організовано к-т і комісію із засн. міськ. музею. До їх діяльності приєдналося Київ. т-во заохочення мист-в, створене 1890 (голова – графиня М. Мусіна-Пушкіна). Воно збило перші колекції майбутнього музею, а 1897 злилося з новоствореним Київ. тов-вом старожитностей і мист-в, де й зосередилась уся робота із засн. міськ. музею. Було споруджено приміщення музею (нині це б. №6 по вул. М. Грушевського), 1 серп. 1899 в ньому відкр. археол. виставка, присвячена 11-му Археол. з'їздові в Києві. Відкр. музею відбулося 30 груд. 1904 (мав неофіц. назви – Київ. музей старожитностей і мист-в, Київ. міськ. музей). Його першою цінною колекцією стала археол. зб. В. Хвойки (4 тис. одиниць зберігання), яку придбав для музею підприємець і меценат М. А. Терещенко. Йому були подаровані також колекції І. Линниченка, О. Бобринського, С. Зноско-Боровського, Б. Ханенка і В. Ханенко, М. Тарновського, М.А. Терещенка, С. Могилевцева та ін. Утримувався коштом міста та Київ. т-ва старожитностей і мист-в, а також за рахунок приватних пожертвувачів. Від 1909 підпорядковувався мін-ву торгівлі й пром-сті. Справами музею відав к-т, обраний із членів Київ. т-ва старожитностей і мист-в. 1902–17 к-т очолював голова т-ва – Б. Ханенко. Від самого початку музей розбудовувався як національний. Напередодні Першої світової війни мав 7 відділів: худож.-пром., худож., археол., істор., нумізматичний, етногр., «Старий Київ», а також б-ку і фотоархів.

Основу археол. від. складали матеріали з розкопок В. Хвойки і М. Біляшівського: Кирилівської стоянки в Києві доби палеоліту, знахідок доби неоліту, трипільської культури, мідно-бронз. й антич.-грец. доби, епохи Великого переселення народів, розселення слов'ян, київ. акрополя давньорус. часу тощо (бл. 40 тис. одиниць). Музей зібрав найповнішу і найбільшу в Україні зб. укр. нар. мист-ва з усіх регіонів країни (понад 30 тис. одиниць): дерев'яна різьба, одяг, вишиванки, плахти, килими, прикраси, глиняний посуд, ляльки, кахлі, гутне скло, писанки тощо. У худож.-пром. від. було представлено вироби західноєвроп. і місц. підпр-в, у т. ч. колекції фаянсу та фарфору Києво-Межигірської фаянсової ф-ки (існувала 1798–1874 на тер. Києво-Межигірського Спасо-Преображенського монастиря поблизу Вишгорода) і Волокитинської фарфорової ф-ки (ф-ка була в с. Волокитине; нині село Путивльського р-ну Сум. обл.). У зб. істор. відділу були кілька тис. зразків укр. іконопису 16–19 ст., речей церк. вжитку, а також нар. малюнки, старовинний одяг, предмети побуту, золотарства, зброя, тканини, гаптування, рідкісне зібрання портретів укр. старшини, духовенства та міщан. Худож. зібрання складалося зі зразків укр. малярства 17–19 ст. та новітнього укр. живопису й містило тв. Д. Левицького, В. Боровиковського, Т. Шевченка, В. Штернберга, І. Сошенка, М. Сажина, С. Світославського, М. Врубеля, О. Мурашка, А. Маневича, В. Кричевського, Г. Нарбута, Г. Лукомського та багатьох ін. митців. Нумізматичний відділ з підвідділом сфрагістики налічував понад 2 тис. монет, медалей і печаток різних д-в та епох, у т. ч. великі колекції рим. і боспорських монет, монетні скарби з Наддніпрянської України. Відділ «Старий Київ» збирав різнопрофільні матеріали про розвиток міста впродовж XVII–XIX ст., життя і побут його мешканців: краєвиди й панорами Києва, плани, креслення, гравюри, літографії, міські видання, портрети видатних діячів, реліквії київ. магістрату з будинку ратуші (барельєф архістратига Михаїла та статуя Феміди), скульптуру Самсона з фонтану на Контрактовій площі, хоругви, скрині, цехові печатки, ключі від фортеці, документи, ікони особливо місцевошанованих святих та ін. матеріали.

Б-ка мала цінні збірки рукописів і стародруків, переважно місц. Музей активно пропагував укр. к-ру. 1906 тут було влаштовано 1-шу виставку прикладного мист-ва та кустарних промислів, на якій експонувалося бл. 6 тис. пам'яток із різних регіонів України; 1910 – виставку старовинних тканин і гаптування; 1911 – першу в Києві виставку худож. тв. Т. Шевченка; 1913 – спільно з Історичним музеєм у Москві – виставку укр. гаптування в Москві; 1915 – виставку

галицьких ікон 16–17 ст. Щорічно відбувалися також виставки Т-ва пересувних худ. виставок. У музеї працювали в різний час відомі вчені та громад.-політ. діячі: М. Біляшівський – археолог, етнограф, мистецтвознавець, акад. УАН (від 1919), перший дир. музею (1902–23); В. Хвойка – археолог, один із засн. музею, зав. археол. від. (1909–14); Д. Щербаківський – мистецтвознавець, етнограф, зав. етногр. й істор. від. (1910–27); Д. Дорошенко – історик, зав. б-ки (1914) та ін.

У черв. 1919 музей був націоналізований і названий Першим держ. музеєм. 1924 перейменований у Всеукр. істор. музей ім. Т. Шевченка. 1934 реорг. і розділений на два музеї – Укр. музей нар. мистецтва (нині – Нац. худ. музей України) і Всеукр. іст. музей ім. Т. Шевченка (нині – Нац. музей історії України) [2].

Львівський міський промисловий музей

Засн. на поч. 1870-х рр. з ініціативи ремісників та інтелігенції м. Львів. Мета ініціативи полягала в тому, щоб шляхом комплектування і систематизації зразків продукції значної мистецької та наук. цінності сприяти вдосконалюванню в краї технологій виготовлення та естетики пром. і ремісничих виробів. Орг. вирішення справи створення музею перебрали на себе проф. Львів. політехніки, архіт. Ю. Захарівич (1872 він надіслав до Міської управи пропозицію щодо заснування Пром. музею на держ. утриманні) та політ. діяч, бургомистр Львова Ф. Земляковський. 1873 був утв. спец. к-т, який підготував статут музею і почав збирати кошти на його (музею) потреби. Перші пожертви зробили: приватні особи – львів. міщанин Ф. Балутівський (6 тис. флоринів), кн. Л. Сапега, графи Вол. Дідушицький і К. Лянцкоронський та ін.; юрид. особи – управа Львова (3 тис. флоринів), Галицька крайова управа (1 тис. флоринів), Торг. палата, Галицький іпотечний банк, дирекція залізниці. Цього ж року к-т закупив на Всесвітній виставці у Відні перші предмети для музею – витвори західноукр. худ. пром-сті – й передав їх разом із рештою зібраних коштів Міській управі. Для розміщення експозицій музею Міська управа тимчасово виділила будинок міськ. стрілец. т-ва. 13 тр. 1874 був затв. перший статут музею. Згідно з його положеннями, справами закладу відала Надзвірна рада, яка для оперативного управління музеєм обирала зі свого складу виконавчий к-т. Першим гол. цього к-ту став Ф. Балутівський, його заст. – Л. Вежбицький (він же був безпосереднім кер. музею). Перша експозиція відкр. в лип. 1874 під назвою «Міський промисловий музей». Від 1875 (і до 1930-х рр.)

при музеї діяла школа малювання і моделювання для перепідготовки ремісників. 1877 музей і його школу розмістили в будинку ратуші. 1880 збірка музею налічувала понад 10 тис. предметів. Щоб збудувати для музею і його школи окреме приміщення, Галицька ощадна каса створила 1888 фундацію у 400 тис. флоринів. 1904 на вул. Гетьманській, 20 (нині проспект Свободи, приміщення Нац. музею у Львові) постав новий будинок, а 2 січня 1905 в ньому для публічного доступу була відкрита експозиція музею. Музей влаштував виставки, лекції, інформації, короткотермінові курси, публ. книги, у т. ч. іл-ні (серед них: 10 зошитів «Зразків домашнього промислу селян на Русі» і 2 зошити часопису «Художній промисел»).

1939, після приєднання Зх. України до УРСР, музей був націоналізований (підпорядковувався К-ту РМ УРСР у справах мист-в) і перейменований на «Музей худ. промислу». Його фонди були поповнені збірками націоналізованих приватних музеїв і колекцій: Любомирських, Дідушицьких, Лянцкоронських, а також держ. інституцій – міськ. б-ки ім. Б. Бруницького, Держ. музею ім. Л. Пінінського, Публічної збірки ім. Б. Ожеховича.

1941 музейна збірка нараховувала бл. 22 тис. предметів: виробів худож. промислів, зразків нар. мист-ва, гравюр, літографій, фото, діапозитивів тощо. Бібліотечне збір. включало понад 5 тис. назв видань (11 680 примірників книг). Під час окупації Львова в роки німецько-рад. війни 1941–45 понад 2300 муз. пам'яток зникло. Після звільнення Львова військами Червоної армії музей був відновлений у лип. 1944, для відвідувачів його експозиція була відкрита 1947.

1951 музей разом з Держ. музеєм етнографії АН УРСР (створений на основі етногр. збірки Музею Наукового товариства імені Шевченка) був об'єднаний в Укр. держ. музей етнографії та худож. промислу АН УРСР (нині Музей етнографії та худ. промислу Ін-ту народознавства НАН України; див. Музей етнографії та художнього промислу; розміщується в будинку колиш. Галицької ощадної каси – проспект Свободи, 15) [2].

Харківський художньо-промисловий музей – перший в Україні і один із перших у Рос. імперії міськ. публічних музеїв. Засн. з ініціативи письменника і громад. діяча Г. Данилевського зусиллями місц. інтелігенції за сприяння Харк. міськ. думи, яка виділила закладу приміщення і взяла на себе його часткове фінансування. Ідея організації харк. міськ. музею знайшла підтримку Імператорської академії мистецтв, при якій було створено

Комісію по влаштуванню музеїв у провінційних містах, та мінства імпер. двору Рос. імперії. Відкр. музею відбулося 14 груд. 1886 одночасно з організацією академ. пересувної виставки, після закінчення якої новоутвореному закладу були подаровані 36 картин, 22 скульптури і колекція орнаментів, що склало основу його худ. відділу. Згідно із затвердженим 1892 статутом музей ставив собі за мету «сприяти худ. розвиткові й худ.-пром. освіті місц. населення». 1914 його зібрання включало вже 229 пам'яток мистецтва – тв. живопису, графіки, скульптури, зразків порцеляни. При музеї було відкрито худ. школу, яка згодом отримала статус училища. 1896 за активної участі професорів Харк. ун-ту, передусім проф. А. Краснова, був утв. найбільший відділ музею – етнографічний. Його основу склали експонати ун-тської виставки, привезені цим ученим із подорожей країнами Далекого Сходу. Пізніше до складу етнограф. збірки увійшли матеріали, передані мін-ством держ. маєтностей Рос. імперії (гончарний посуд), та вироби укр. ремісників Харківщини (плахти, килими, рушники, головні убори, колекція писанок тощо), подаровані музею проф. І. Сокальським і М. Сумцовим. Наприкінці XIX ст. відділ налічував вже близько 1 тис. пам'яток. За багатством та різноманітністю колекцій він здобув заслужену славу одного із кращих серед етнограф. зібрань міськ. музеїв Рос. імперії. На поч. XX ст. значну роль у розбудові та поповненні експозиції музею відіграв Д. Багалій, завдяки сприянню якого до фондів цього закладу надійшли твори відомих рос. митців (І. Рєпіна, В. Полєнова, В. Маковського та ін.), надзвичайно цінна колекція картин та етюдів С. Васильківського й інші пам'ятки. Учений розробив план поповнення і подальшої розбудови музею, виступив з ініціативою організації відділу «Старий Харків», значну частину якого склали матеріали з його власної колекції. Очолюючи музейну комісію, Д. Багалій зробив вагомий внесок у перетворення Харк. міськ. музею на значний іст.-культ. центр Слобожанщини. 1920 зібрання цього закладу перейшло до складу Музею Слобідської України ім. Г. Сковороди (нині Харк. іст. музей ім. М. Ф. Сумцова), понад 25 тв. живопису зберігаються в Харк. худ. музеї. [1, с. 360]

Київський художньо-промисловий і науковий музей. Ідею засн. в Києві істор., археол. й етногр. музею висунуло 1880 Київ.

тов-во грамотності. Однак ця ініціатива не була підтримана місц. владою. Питання про крайовий музей у Києві знову було порушено 1888 гуртком київ. учених та громад. діячів у складі В. Антоновича, О. Лазаревського, О. Лашкевича, П. і Ф. Лебединцевих, А. Прахова, Б. Пясецького, М. і Ф. Терещенків, Л. Бродського. Проте і цього разу царська адміністрація з остраху українофільства загальмувала його позитивне вирішення. Лише 1894 при Київ., Подільському і Волин. генерал-губернаторові було організовано к-т і комісію із засн. міськ. музею. До їх діяльності приєдналося Київ. т-во заохочення мист-в, створене 1890 (голова – графиня М. Мусіна-Пушкіна). Воно збило перші колекції майбутнього музею, а 1897 злилося з новоствореним Київ. тов-вом старожитностей і мист-в, де й зосередилась уся робота із засн. міськ. музею. Було споруджено приміщення музею (нині це б. № 6 по вул. М. Грушевського), 1 серп. 1899 в ньому відк. археол. виставка, присвячена 11-му Археол. з'їздові в Києві. Відкр. музею відбулося 30 груд. 1904 (мав неофіц. назви – Київ. музей старожитностей і мист-в, Київ. міськ. музей). Його першою цінною колекцією стала археол. зб. В. Хвойки (4 тис. одиниць зберігання), яку придбав для музею підприємець і меценат М. А. Терещенко. Йому були подаровані також колекції І. Линниченка, О. Бобринського, С. Зноско-Боровського, Б. Ханенка і В. Ханенко, М. Тарновського, М. А. Терещенка, С. Могилевцева та ін. Утримувався коштом міста та Київ. т-ва старожитностей і мист-в, а також за рахунок приватних пожертвувань. Від 1909 підпорядковувався мін-ву торгівлі й пром-сті. Справами музею відав к-т, обраний із членів Київ. т-ва старожитностей і мист-в. 1902–17 к-т очолював голова т-ва – Б. Ханенко. Від самого початку музей розбудовувався як національний. Напередодні Першої світової війни мав 7 відділів: худож.-пром., худож., археол., істор., нумізматичний, етногр., «Старий Київ», а також б-ку і фотоархів.

Основу археол. від. склали матеріали з розкопок В. Хвойки і М. Біляшівського: Кирилівської стоянки в Києві доби палеоліту, знахідок доби неоліту, трипільської культури, мідно-бронз. й антич.-грец. доби, епохи Великого переселення народів, розселення слов'ян, київ. акрополя давньорус. часу тощо (бл. 40 тис. одиниць). Музей зібрав найповнішу і найбільшу в Україні зб.

укр. нар. мист-ва з усіх регіонів країни (понад 30 тис. одиниць): дерев'яна різьба, одяг, вишиванки, плахти, килими, прикраси, глиняний посуд, ляльки, кахлі, гутне скло, писанки тощо. У худож.-пром. від. було представлено вироби західноєвроп. і місц. підпр-в, у т. ч. колекції фаянсу та фарфору Києво-Межигірської фаянсової ф-ки (існувала 1798–1874 на тер. Києво-Межигірського Спасо-Преображенського монастиря поблизу Вишгорода) і Волокитинської фарфорової ф-ки (ф-ка була в с. Волокитине; нині село Путивльського р-ну Сум. обл.). У зб. істор. відділу були кілька тис. зразків укр. іконопису 16–19 ст., речей церк. вжитку, а також нар. малюнки, старовинний одяг, предмети побуту, золотарства, зброя, тканини, гаптування, рідкісне зібрання портретів укр. старшини, духовенства та міщан. Худож. зібрання складалося зі зразків укр. малярства 17–19 ст. та новітнього укр. живопису й містило тв. Д. Левицького, В. Боровиковського, Т. Шевченка, В. Штернберга, І. Сошенка, М. Сажина, С. Світославського, М. Врубеля, О. Мурашка, А. Маневича, В. Кричевського, Г. Нарбута, Г. Лукомського та багатьох ін. митців. Нумізматичний відділ з підвідділом сфрагістики налічував понад 2 тис. монет, медалей і печаток різних д-в та епох, у т. ч. великі колекції рим. і боспорських монет, монетні скарби з Наддніпрянської України. Відділ «Старий Київ» збирав різнопрофільні матеріали про розвиток міста впродовж 17–19 ст., життя і побут його мешканців: краєвиди й панорами Києва, плани, креслення, гравюри, літографії, міські видання, портрети видатних діячів, реліквії київ. магістрату з будинку ратуші (барельєф архістратига Михаїла та статуя Феміди), скульптуру Самсона з фонтану на Контрактовій площі, хоругви, скрині, цехові печатки, ключі від фортеці, документи, ікони особливо місцевошанованих святих та ін. матеріали.

Б-ка мала цінні збірки рукописів і стародруків, переважно місц. Музей активно пропагував укр. к-ру. 1906 тут було влаштовано 1-шу виставку прикладного мист-ва та кустарних промислів, на якій експонувалося бл. 6 тис. пам'яток із різних регіонів України; 1910 – виставку старовинних тканин і гаптування; 1911 – першу в Києві виставку худож. тв. Т. Шевченка; 1913 – спільно з Історичним музеєм у Москві – вистав-

ку укр. гаптування в Москві; 1915 – виставку галицьких ікон 16–17 ст. Щорічно відбувалися також виставки Т-ва пересувних худ. виставок. У музеї працювали в різний час відомі вчені та громад.-політ. діячі: М. Біляшівський – археолог, етнограф, мистецтвознавець, акад. УАН (від 1919), перший дир. музею (1902–23); В. Хвойка – археолог, один із засн. музею, зав. археол. від. (1909–14); Д. Щербаківський – мистецтвознавець, етнограф, зав. етногр. й істор. від. (1910–27); Д. Дорошенко – історик, зав. б-ки (1914) та ін.

У черв. 1919 музей був націоналізований і названий Першим держ. музеєм. 1924 перейменований у Всеукр. істор. музей ім. Т. Шевченка. 1934 реорг. і розділений на два музеї – Укр. музей нар. мистецтва (нині – Нац. худ. музей України) і Всеукр. іст. музей ім. Т. Шевченка (нині – Нац. музей історії України). [2]

Львівський міський промисловий музей. Засн. на поч. 1870-х рр. з ініціативи ремісників та інтелігенції м. Львів. Мета ініціативи полягала в тому, щоб шляхом комплектування і систематизації зразків продукції значної мистецької та наук. цінності сприяти вдосконалюванню в краї технологій виготовлення та естетики пром. і ремісничих виробів. Орг. вирішення справи створення музею перебрав на себе проф. Львів. політехніки, архіт. Ю. Захарієвич (1872 він надіслав до Міської управи пропозицію щодо заснування Пром. музею на держ. утриманні) та політ. діяч, бургомистр Львова Ф. Земляковський. 1873 був утв. спец. к-т, який підготував статут музею і почав збирати кошти на його (музею) потреби. Перші пожертви зробили: приватні особи – львів. міщанин Ф. Балутівський (6 тис. флоринів), кн. Л. Сапега, графи Вол. Дідушицький і К. Лянцкоронський та ін.; юрид. особи – управа Львова (3 тис. флоринів), Галицька крайова управа (1 тис. флоринів), Торг. палата, Галицький іпотечний банк, дирекція залізниці. Цього ж року к-т закупив на Всесвітній виставці у Відні перші предмети для музею – витвори західноукр. худ. пром-сті – й передав їх разом із рештою зібраних коштів Міській управі. Для розміщення експозицій музею Міська управа тимчасово виділила будинок міськ. стрілец. т-ва. 13 тр. 1874 був затв. перший статут музею. Згідно з його положеннями, справами закладу відала Надзвірна рада, яка для оператив-

ного управління музеєм обирала зі свого складу виконавчий к-т. Першим гол. цього к-ту став Ф. Балутівський, його заст. – Л. Вежицький (він же був безпосереднім кер. музею). Перша експозиція відкр. в лип. 1874 під назвою «Міський промисловий музей». Від 1875 (і до 1930-х рр.) при музеї діяла школа малювання і моделювання для перепідготовки ремісників. 1877 музей і його школу розмістили в будинку ратуші. 1880 збірка музею налічувала понад 10 тис. предметів. Щоб збудувати для музею і його школи окреме приміщення, Галицька ощадна каса створила 1888 фундацію у 400 тис. флоринів. 1904 на вул. Гетьманській, 20 (нині проспект Свободи, приміщення Нац. музею у Львові) постав новий будинок, а 2 січня 1905 в ньому для публічного доступу була відкрита експозиція музею. Музей влаштовував виставки, лекції, інформації, короткотермінові курси, публ. книги, у т. ч. іл-ні (серед них: 10 зошитів «Зразків домашнього промислу селян на Русі» і 2 зошити часопису «Художній промисел»).

1939, після приєднання Зх. України до УРСР, музей був націоналізований (підпорядковувався К-ту РМ УРСР у справах мист-в) і перейменований на «Музей худ. промислу». Його фонди були поповнені збірками націоналізованих приватних музеїв і колекцій: Любомирських, Дідушицьких, Лянцкоронських, а також держ. інституцій – міськ. б-ки ім. Б. Бруніцького, Держ. музею ім. Л. Пінінського, Публічної збірки ім. Б. Ожеховича.

1941 музейна збірка нараховувала бл. 22 тис. предметів: виробів худож. промислів, зразків нар. мист-ва, гравюр, літографій, фото, діапозитивів тощо. Бібліотечне збір. включало понад 5 тис. назв видань (11 680 примірників книг). Під час окупації Львова в роки німецько-рад. війни 1941–45 понад 2300 муз. пам'яток зникло. Після звільнення Львова військами Червоної армії музей був відновлений у лип. 1944, для відвідувачів його експозиція була відкрита 1947.

1951 музей разом з Держ. музеєм етнографії АН УРСР (створений на основі етногр. збірки Музею Наукового товариства імені Шевченка) був об'єднаний в Укр. держ. музей етнографії та худож. промислу АН УРСР (нині Музей етнографії та худож. промислу Ін-ту народознавства НАН України; див. Музей етногра-

фії та художнього промислу; розміщується в будинку колиш. Галицької ошадної каси – проспект Свободи, 15). [2] Окреслимо можливі перспективи трансформації художньо-промислових музеїв XIX ст. у сучасні перспективні віртуальні музеї для технологічної освіти XXI ст., які не потребують реальних матеріальних музейних об'єктів, приміщень, стоять поза конфліктами інтересів їх власників, а є пріоритетними для міжнародного презентування України, оскільки віртуальний музей існує у глобальній інформаційно-комунікаційній мережі інтернет завдяки об'єднанню інформаційних і творчих ресурсів для створення принципово нових віртуальних продуктів: віртуальних виставок, колекцій, віртуальних версій неіснуючих об'єктів та ін. Приклади українських, уже наявних віртуальних музеїв, точні назви для пошуку в інтернеті: Віртуальний музей спадщини князів Острозьких, Віртуальний музей міста Хмельницького, Віртуальний музей Озерна, Віртуальний музей Бориня, Віртуальний музей товариства Любачівщина. Експозиції і експонати віртуальних музеїв можуть розглядатися в 3D, що іще більше їх унаочнює і візуалізує.

Віртуальний музей є певною організацією, що володіє необхідною і достатньою програмно-апаратною платформою для збору, зберігання і представлення громадськості цифрових об'єктів, як реальних, так і їх моделей. У рамках Європейського проекту V.MUST колективом авторів були запропоновані не тільки формулювання, а й обґрунтована класифікація віртуальних музеїв. Розрізняють три види віртуальних музеїв. Див. табл. 2. Важливо прийняти до уваги: ранні мультимедійні бази даних з відео про музеї, музейні портали, кібермузей, музейний сайт, електронний каталог, віртуальна виставка – не є аналогами і синонімами віртуального музею.

Таблиця 2

Види віртуальних музеїв

1	Віртуальні експозиційні галереї чи окремі тематичні виставки , що є цифровими аналогами реальних експозиційних залів, колекцій та виставок відповідного музею (вони репрезентовані на веб-сайті цього музею)

2	Віртуальні музеї «другого покоління» , створені шляхом суміщення масштабних міжмузейних колекцій та експозиційних галерей; такі музеї поєднують у собі цифрові зображення реальних пам'яток, що зберігаються й експонуються у сотнях різних музеїв, розкиданих по всьому світу
3	Музеї віртуального мистецтва (net-art) . Net-art – це комп'ютерне мистецтво, його твори створені в Інтернеті спеціально для користувачів інтернету. За своєю суттю, net-art-творіння – це сукупність візуальних та акустичних образів, анімації, тексту, графіки, алгоритмізованої естетичної взаємодії різного роду додатків і програм, що втілюють авторський задум

Важливо перейти на новий рівень інформаційного забезпечення у технологічній освіті, піднявшись на якісно нову сходинку інформаційного і творчого зростання, подібно тому як ми перейшли від навчіння до здобуття учнями знань у віртуальному музеї. Компетентності не можна навчити. Компетентність можна тільки набути. Епоха відкриття численних віртуальних музеїв не менш революційна, ніж широкий доступ до інтернет-ресурсів. Для художньо-проектної складової у технологічній освіті – це надзвичайно важливе поле історичної еволюції всієї матеріальної культури і неперевершений матеріал для художньо-проектного моделювання у графіці, кольорі, пластиці.

Найважливіше нагальне перспективне завдання у цьому напрямі – компетентно оволодіти інноваційними технологіями роботи у вітчизняних і зарубіжних віртуальних музеях.

Використані джерела

1. Піскова Е. М. Харківський художньо-промисловий музей. *Енциклопедія історії України* : у 10 т. / Ін-т історії України НАН України. Київ : Наукова думка, 2013. Т. 10 : Т-Я. С. 360.
2. Федорова Л. Д. Київський художньо-промисловий і науковий музей. *Енциклопедія історії України* : Т. 4: Ка-Ком / НАН України. Ін-т історії України. Київ : Наукова думка, 2007. 528 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Kyivsky_khudozhniy_naikovy_muzey
3. Федорова Л. Д. Львівський міський промисловий музей. *Енциклопедія історії України* : Т. 6: Ла-Ми / НАН України. Ін-т історії України. Київ : Наукова думка, 2009. 790 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Lvivsky_promysloviy_muzey